

Feljton: Baletni plesači između scenske bajke i surove realnosti – izazovi teške umjetničke profesije 7.

Koliko vrijedi balet: značajni pomaci u uvjetima rada

Uz povlaštenu mirovinu, novi Zakon o kazalištima donosi i tranzicijska rješenja koja su baletnim plesačima desetljećima nedostajala: besplatno doškoloavanje ili prekvalifikaciju, mogućnost rada na pola radnog vremena uz punu mirovinu, kao i mehanizme koji omogućuju brži ulazak mladih plesača u struku. Time se prvi put sustavno regulira pitanje fluktuacije, tranzicije i egzistencijalne sigurnosti jedne od najopterećenijih struka u izvedbenim umjetnostima.

Piše: Zlatko Vidačković

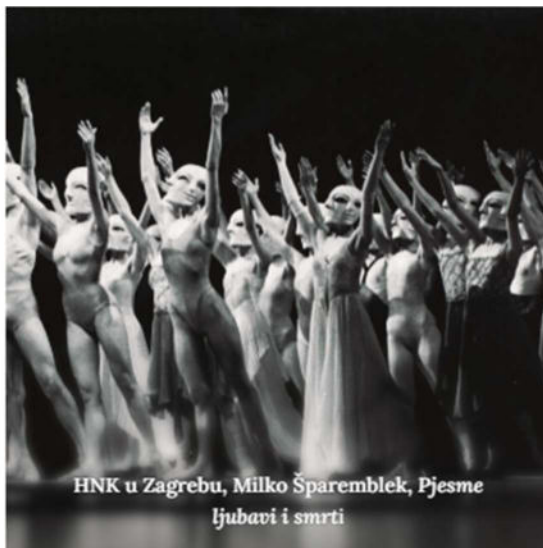
27.11.2025. – Kada baletni umjetnik skoči uvis i na trenutak se učini da je nadvladao gravitaciju, publika vidi čaroliju, ali ne i cijenu te čarolije. Elegancija je, međutim, samo završni sloj dugogodišnjeg sustava rada, discipline i fizičkog trošenja. U podlozi svakog pokreta uvijek stoji jedno prozaično pitanje: koliko u Hrvatskoj vrijedi ples? Ne u metaforičkom, nego u najdoslovnijem smislu: u radnim uvjetima, koeficijentima, beneficiranom stažu, plaćama i mirovinama.

Baletni plesači u Hrvatskoj imaju dugu tradiciju institucionalne borbe za socijalna prava. Još od 1959. godine za njih se sustavno zalaže Hrvatsko društvo profesionalnih baletnih umjetnika. O beneficiranom stažu opširno smo pisali u petom nastavku ovog feljtona (*Bez sigurnosne mreže: Što dolazi nakon profesionalnog baletnog plesa?*), a to je rješenje, u pregovorima s Ministarstvom kulture i medija, izborio upravo HDPBU (na čelu sa Sveborom Sečakom). Uz povlaštenu

mirovinu, novi Zakon o kazalištima donosi i tranzicijska rješenja koja su baletnim plesačima desetljećima nedostajala: besplatno doškoloavanje ili prekvalifikaciju, mogućnost rada na pola radnog vremena uz punu mirovinu, kao i mehanizme koji omogućuju brži ulazak mladih plesača u struku. Time se prvi put sustavno regulira pitanje fluktuacije, tranzicije i egzistencijalne sigurnosti jedne od najopterećenijih struka u izvedbenim umjetnostima.

HNK u Zagrebu, Milko Šparemblek, Pjesme ljubavi i smrti

HNK u Zagrebu, Milko Šparemblek, Pjesme ljubavi i smrti

Veliki pomak u primanjima donijela je 2024. godina. Vlada Republike Hrvatske 22. veljače 2024. usvojila je novu Uredbu o koeficijentima za izračun plaća zaposlenih u državnoj i javnoj službi. Prema službenoj objavi Ministarstva kulture i medija, zaposlenici u kulturi dobili su najveće povećanje koeficijenata u povijesti sektora. Povećanje iznosi prosječno 36 posto. Uredba je obuhvatila i baletne umjetnike javnih kazališta, pa su i baletani HNK u Zagrebu prvi put nakon mnogo godina dobili sustavno, a ne lokalno ili parcijalno povećanje svoje plaće. Ministarstvo je naglasilo da je cilj bio izjednačiti vrijednosti radnih mjesta unutar kulture i izjednačiti ih s ostalim javnim službama slične složenosti poslova.

Koliko vrijedi balet? Materijalno gledano, više nego ikad. Baletni umjetnik u Hrvatskoj danas ima poseban mirovinski tretman koji osigurava pravedniji izračun mirovine, beneficirani staž koji priznaje specifično trošenje tijela, najveće povijesno povećanje koeficijenata u 2024.. Sustav je daleko od idealnog i još uvijek ne nudi medicinsku podršku, tranzicijske programe i dugoročnu sigurnost kakvu imaju baletni sustavi u vodećim europskim državama, ali danas je stabilniji nego ikada prije.

Ivica Trubić, predsjednik Hrvatskog sindikata djelatnika u kulturi

Domagoj Rebić, tajnik Hrvatskog sindikata djelatnika u kulturi

Emocionalno, međutim, vrijednost plesa nikada nije stala u formule. Ona je u trenucima kad baletni plesač u dvorani po stoti put ponavlja isti pokret, u borbi sa strahom od ozljede, u svjetlucanju prašine u svjetlu reflektora i osjećaju da na sceni na nekoliko sekundi postoji nešto što nadilazi svaku pragmatičnu logiku. Materijalni uvjeti omogućuju opstanak profesije, ali njezina je suština uvijek bila i ostat će u onome što se ne može izračunati.

Balet vrijedi onoliko koliko ga društvo prepozna i koliko je spremno za njega platiti, ali za same baletne plesače on vrijedi još više. Vrijedi njihove mladosti, njihovih tijela i njihove potpune posvećenosti umjetnosti koju stvaraju. Upravo zato vrednovanje njihova rada nikada ne može biti samo računica, nego i pitanje kulturne odgovornosti.

Balet je, dakle, profesija u kojoj se tijelo troši brže od vremena. Sustav je to napokon priznao, i to ne zato što je osluškivao estetiku, nego zato što je bio prisiljen pogledati realnost. Novi Zakon o kazalištima možda je administrativni dokument, ali za baletne plesače on je razlika između dostojanstvenog završetka karijere i pukog odbačenog tijela. A ta se razlika ne događa sama od sebe: ona je rezultat višedesetljetne borbe jedne male, ali iznimno ustrajne struke.

HNK u Zagrebu, P. I. Čajkovski, Trnoružica, kor. Wacław Orlykowski

©Zlatko Vidačković, Hrvatskoglumiste.hr, objavljeno 27. studenog 2025.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.